

FLORIDAN RÄMEINEN SYDÄN Everglades

26.2.2024 6.00

Et pelaa golfia, etkä kalasta - mitä sitten teet? Näin ihmettelee floridalainen eläkeläismies, joka autotallimyyjäisissään yrittää päästä eroon vanhasta golfbagistaan.

Teksti ja kuvat: PETRI KOSONEN

Golfia pelaavia eläkeläisiähän osavaltiossa riittää, varsinkin silloin, kun maan pohjoisosissa ja Euroopassa on talvi. Floridan rämeitä on kuivattu golfkentiksi varmasti enemmän kuin luontoa missään muualla maailmassa. Niemimaan eteläiset sisäosat ovat kuitenkin suojeltuja.

Miamin länsipuolella eteläisessä Floridassa avautuu lähes kuuden ja puolentuhannen neliökilometrin laajuinen suoalue. Evergladesin nimellä tunnettu räme on Yhdysvaltojen suurimpia kansallispuistoja, tai itse asiassa useiden sellaisten ryhmittymä. Sisäosien rämeiden lisäksi siihen kuuluu kallisarvoisia mangrovemetsiä osavaltion etelärannikolla. Ennen seutua asuttivat *seminole*-intiaanit, mutta nykyisin heimo yhdistetään lähinnä osavaltion itärannikon tuntumassa toimiviin kasinoihin ja golfkenttiin.

Alligaattorimelontaa kilpikonnajoella

Kun kerran ollaan Amerikassa, autolla voi lähestyä Evergladesia eri suunnilta. Toiset haluavat tutkia sitä asvaltoidulta kevyenliikenteen väylältä, toiset kovaa kulkevalta ja kovaa ääntä pitävältä rämeveneellä. Parhaiten rämeeseen pääsee tutustumaan ekologisesti meloen. Ehkä helpoin ja turvallisin paikka tutustua alligaattorien asuttamaan rämeeseen kajakilla tai intiaanikanootilla on Loxahatcee National Wildlife Refuge. Tämä Evergladesin pohjoisin sisäänkäynti sijaitsee alle tunnin matkan päässä Miamista pohjoiseen, lähellä suomalaisten suosimia Lantanan ja Lake Worthin taajamia.
Seminolien kielellä kilpikonnan mukaan nimetty suojelualue on lintuhifistelijöiden suosikkikohde. Vähemmän vihkiytyneet alan harrastajat voivat tosin bongata lukemattomia haikaroita ja iibislintuja jo uima-altailla, golfkentillä ja moottoriteiden maisemoiduissa liittymissä. Hyönteismaailmaa edustavat värikkäät perhoset ja sudenkorennot.

Rämeen heinikkoon leikattu kahdeksan kilometrin melontareitti on antoisimmillaan aikaisin aamulla, kun matkailijat eivät vielä tungeksi siellä. Kilpikonnat ja alligaattorit kömpivät vedestä köllöttelemään aurinkoon, eivätkä jaksa reagoida parin metrin päässä lipuvaan tunkeilijaan. Intiaanikanoottia huomattavasti ketterämmällä avonaisella kajakilla pääsee lähelle luontoa. Perspektiivi matalasta kajakista parimetriseen matelijaan on toista luokkaa kuin turvallisesta autosta kansallispuiston tiellä loikoileviin otuksiin.

Liskot käsittävät melojat osaksi itseään reilusti isompaa kajakkia, eivätkä lähde haastamaan riitaa. Vesi on matalaa ja tyyntä, joten kajakin kaatumiseksi täytyy tehdä töitä. Tasapainon säilyttämiseksi tai vauhdin hidastamiseksi ei missään tapauksessa kannata tarttua kiinni paljaalla kädellä ympärillä kasvavaan heinikkoon, joka tunnetaan yleisnimellä *sawgrass*. Se on nimittäin nimensä veroista, sahanterävää.

Rämeillä liikkuu myös kissapetoja. Floridan pantteriksi kutsuttu paikallinen puuma ja punailves ovat tosin yökyöpeleitä, joten niiden bongaaminen on lähes mahdotonta. Nisäkkäistä yleisimpiä ovat leikkisä jokisaukko, sekä ihmisten läheisyydessä viihtyvä pesukarhu. Melontaseurani, 12-vuotias **Emilia Miskin** kertoi vanhan koulunsa keittiöiden roska-astioilla pyörivistä pesukarhuista, joita huoltohenkilökunta joutui pyydystämään ja kuskaamaan syvälle rämeille yhä uudelleen.

City-käärmeitä liskojen paratiisissa

Everglades on matelijoiden paratiisi; ainoa paikka maailmassa missä alligaattori ja amerikankrokotiili elävät rinta rinnan. Alkuperäisten asukkaiden lisäksi sinne on kotiutunut ajattelemattomien ihmisten trendikkäiksi lemmikeiksi ottamia, lempeitä kasvissyöjäliskoja, iguaaneja ja vähemmän lempeitä Burman pythoneita. Myös tiikeripythonin nimellä tunnettu kaakkoisaasialainen kuristajakäärme kasvaa viisimetriseksi ja painaa kymmeniä kiloja. Kun terraario käy äkkiä pieneksi, omistajat hylkäävät lemmikkejään rämeille. Siellä käärmeet elävät täydellisissä olosuhteissa ja luontaisten vihollisten puuttuessa lisääntyvät kuin citykanit ja horjuttavat luonnon tasapainoa.

Käärmeitä arvellaan olevan Floridan luonnossa jo 150 000, ja naaras munii vuosittain lähes 50 munaa. Pari vuotta sitten suurimman osan Pohjois-Amerikkaa vallanneen epätavallisen kylmän jakson sanotaan vaikuttaneen tasapainottavasti myös Evergladesin luontoon. Yhtä kylmää ei ole ollut sitten vuoden 1977. Etelä-Floridassakin lämpötila laski paikoin pakkasen puolelle, mikä harvensi tehokkaasti vaihtolämpöisten tulokkaiden rivejä. Alligaattoritkaan eivät pidä kylmästä, mutta pystyvät kuitenkin vedessä suojautumaan paremmin kylmyyttä vastaan.

Mangrovemetsät

Rannikon ekosysteemi alkaa viimein olla toipunut joitakin vuosia sitten Floridaa piiskanneista hurrikaaneista, jotka tuhosivat 30 prosenttia maailman pohjoisimmista mangrovemetsistä, koralliriuttoihin verrattavista luonnonihmeistä.

Tunneleita muodostavat mangrovekasvit nousevat lähes hapettomasta liejusta, minkä vuoksi ne kasvattavat erityisiä hengitysjuuria hapen saamiseksi. Lisäksi niiden pönkkäjuuret antavat puulle tukea epävakaalla kasvualustalla. Tiheä juuriverkosto sitoo liejua ja suojaa rannikkoa myrskyiltä.

Upeiden mangrovemetsien siimeksessä on vilkas lintumaailma. Sen näkyvimpiä edustajia ovat merimetsoja muistuttavat käärmeenkaulat, jotka miehittävät kallioluotojen sijaan vedestä kasvavia puita. Metsässä viihtyvät Lapin polttiaisia muistuttavat, tuskin silmin havaittavat hiekkakärpäset, joilla on osuva paikallinen nimi, *no-see-um*, siis niitä ei näe.

Petri ja Emilia Kosonen Loxahatceen melontaväylän päätepisteessä.

Alligaattorit loikoilevat tiellä Sharek Valleyn osassa kansallispuistoa

Melontaväylä. Loaxahatcee Wildlife Refuge.

Evergladesin rannikon puoleisiin mangrovemetsiin pääsee parhaiten Everglades Cityn tai Flamingon vierailukeskuksissa. Kokeneet melojat voivat, tosin melko haastavin järjestelyin, meloa Floridan niemimaan lounaisosan edustalla Meksikonlahdelta Atlantin rannalle. Matkaa vierailukeskuksesta toiseen kertyy 160 kilometriä ja siihen kannattaa varata ainakin viikko.

Kanootin voi vuokrata jommasta kummasta vierailukeskuksesta, jossa voi yöpyä hotelli- tai leirintäaluemajoituksessa, ja pitää keskusta tukikohtana lyhyemmillä reissuilla. Teltassa voi olla päivällä tukalaa, mutta olo helpottuu, kun mangrovemetsistä Evergladesin rämeiden yli pyyhkii *seminolwind,* seminolituuli.

MUUTA NÄHTÄVÄÄ FLORIDASSA

Miami Beach

Elokuvista ja tv-sarjoista tuttu Miami Beach pastellinvärisine *art deco* -taloineen ei itse asiassa edes kuulu Miamin kaupunkiin, mutta siinä kyljessä se kuitenkin on. South Beach ja sen rantaa seuraava pääväylä Ocean Drive kuuluvat varmasti maailman tunnetuimpiin näyttäytymispaikkoihin. Kuubalaiskaunottaret kulkevat rannalla stringeissä ja täydessä iltameikissä. Rantakadun toinen puoli pursuaa trendiravintoloita, kahviloita ja muotiputiikkeja. Lattarimusiikki sekoittuu kellon ympäri reggaen rytmeihin.

Little Havana

Miamin latinalaisväriä parhaimmillaan edustaa vähän keskivertomatkailijan valtaväylistä sivussa, mutta lähellä liikekeskustaa sijaitseva Little Havana. Siitä saa jonkinlaisen käsityksen, millainen Kuuba olisi ilman vallankumousta, ja afrikkalaisverta. Pikku Havannan baareissa soivat kuubalainen salsa ja son, ja ravintoloista saa kymmenellä eurolla ehkä maailman parhaan *ropa viejan*, tulisen lihamuhennoksen mustilla pavuilla, keittobanaaneilla ja riisillä. Päälle mojito tai kuubalaistyylistä kahvia ja ehkä paksu sikari. Alkuperäiset havannalaiset ovat tosin kauppasulun vuoksi maassa kiellettyjä. Legendaarinen kuubalaisravintola Versailles löytyy osoitteesta 3555 SW 8th Street, Little Havana. Ravintola on auki aamuyöhön, mutta iltakuuden jälkeen saa varautua jonottamaan.

Florida Keys

Keys on Miamin eteläpuolelta Kuubaa kohti kurkottuva, silloilla yhdistetty saariketju. Key Largo tarjoaa hyvät mahdollisuudet muun muassa sukeltamiseen ja snorklaamiseen tai Long Key telttailuun ja virvelöimiseen Atlantin rannalla. Näistä paikoista voi myös vuokrata kajakin tai intiaanikanootin mangrovemetsien tarkasteluun. Alligaattorit eivät viihdy suolaisessa vedessä, mutta niiden sijaan saarien vesillä saattaa bongata delfiinejä tai jopa manaatin eli merilehmän.

Saarista äärimmäisenä sijaitsevan Key Westin rennossa karibialaisessa ilmapiirissä on seksuaalisten vähemmistöjen keidas muuten konservatiivisessa Floridassa. Siellä ovat vuosikymmeniä viihtyneet myös taiteilijat ja kirjailijat, joista tunnetuimman, **Ernest Hemingwayn** talo ja kantabaari Sloppy Joe's ovat "Papan" fanien pyhiinvaelluskohteita. Niissä myös varmasti tapaa eritasoisia Hemingway-klooneja. Matkaa ykköstietä pitkin Miamista Key Westiin kertyy 216 kilometriä ja sieltä meren yli Havannaan vain 145 kilometriä.

St. Augustine

Niiden, joiden mielestä Amerikassa ei ole historiaa, kannattaa pistäytyä St. Augustinen kaupungissa, Floridan itärannikon pohjoisosissa. Espanjalaiset perustivat kaupungin vuonna 1565 kukistettuaan ranskalaiset seudulla. Lähes 300 vuotta espanjalaiset, ranskalaiset ja englantilaiset vuodattivat Floridassa toistensa verta, kunnes se vuonna 1821 liitettiin uuteen liittovaltioon, Amerikan Yhdysvaltoihin. Kaupungin symboli on 1600-luvulla rakennettu Castillo de San Marcosin eli Fort Marionin linnoitus. Kaupungista saa irti paljon ainakin osallistumalla kaikenikäisille soveltuvalle *Ghost Tourille.* Taitavan oppaan mukana se on viihdyttävä historiapaketti.

Orlando

Kalifornian suurien teemapuistojen sisarusten Disney Worldin ja Universal Studioiden ympärille noussut Orlandon kaupunki on ainakin lapsiperheiden "must" Floridassa. Nämä satujen ja elokuvien ihmemaat saavat varsinkin pikkuväen ja miksei isommankin sekoamaan. Aikuisille teemapuistot, tuntien tukahduttavan kuumine jonoineen, saattavat kuitenkin joskus olla lähempänä kiirastulta. Paras aika vierailla Orlandossa on ehkä vuoden kolein päivä, jolloin jonot ovat kohtuulliset.

Cape Canaveral

Iguaanit ovat sopeutuneet liiankin hyvin Etelä-Floridan luontoon.

Espanjalaisten 1600-luvulla rakentama Castillo de San Marcosin eli Fort Marionin linnoitus St. Augustinessa.

Vuoden koleimpana päivänä tammikuussa ei Orlandon teemapuistoissakaan ole jonoja (Universal Studios).

Kennedyn avaruuskeskuksesta laukaistiin niin ensimmäinen kuulento kuin viimeinen avaruussukkulakin. Keskuksen liepeille on luonnollisesti rakennettu myös teemapuisto.

MATKA JA MAJOITUS

Edullisimmin Miamiin lentää Lontoon tai Pariisin kautta (esimerkiksi Finnair tai American Airlines), alkaen 700 eurosta. Valitettavasti Helsingistä ei ole enää muutamaan vuoteen ollut täysin suoria lentoja Miamiin, eikä Finnairin edustajan mukaan sellaisia ole odotettavissakaan.

Jo muutaman vuoden Yhdysvaltoihin matkustava suomalainen on tarvinnut ESTA-maahantulokaavakkeen, siis käytännössä netistä tilattavan 14 dollaria maksavan viisumin, vaikka amerikkalaisella logiikalla se ei sellainen olekaan. Tämän lisäksi kaikki maahan saapuvat myös kuvataan ja heiltä otetaan sormenjäljet maahantuloselvityksessä.

Majoituksen hinta vaihtelee Floridassa suuresti. Edullisimmillaan se on valtaväylien liittymissä olevissa motellikeskittymissä, joista jopa alle 50 dollarilla saattaa löytää huoneen. Liittymistä löytyy myös runsaasti pikaruokapaikkoja. Rantaa kohti mentäessä hinta nousee jyrkästi, ja vain valtameri on rajana.

Hotellimajoituksesta voi tehdä verkossa tarjouksen osoitteessa *www.priceline.com*, ja ollessaan oikealla paikalla oikeaan aikaan, saada edullisen vastatarjouksen (esim. kahden hengen huone neljän tähden hotellissa Orlandossa 70 dollarilla). Järjestelyä varten tosin tarvitsee amerikkalaisen pankin myöntämän luottokortin. Paikallisista tutuista on siis hyötyä huonevarausta tehdessä.

Orlandossa Disneyworldiin tai Universal Studioille saa tuntuvan alennuksen osallistumalla lomaosake-esittelyyn. Erehdyttävästi lipunmyyntikojua muistuttavat kioskit ovatkin usein paikkoja, joissa tuputetaan lomaosakeaamiaisia. Myös sellaiselle osallistuminen vaatii amerikkalaisen kontaktin.

FLORIDA VUOKRA-AUTOLLA

Florida on malliesimerkki amerikkalaisesta yksityisautoilun varaan rakennetusta osavaltiosta ja ajokortiton tuntee itsensä siellä avuttomaksi. Ajaminen on onneksi helppoa: kaistat leveitä, vuokra-autot automaattivaihteisia ja tiheästi asuttua itärannikkoa halkoo vain kaksi pohjois-eteläsuuntaista valtatietä. Lähellä itärannikkoa kulkee valtakunnallinen I-95 ja keskemmällä niemimaata maksullinen moottoritie *Florida Turnpike*, jonka käyttö säästää aikaa, varsinkin matkalla Orlandoon. Rannikoita yhdistävät Etelä-Floridassa Evergladesia halkovat valtatiet 75 ja Little Havanasta lähtevä 41.

Autonvuokraus on hyvä hoitaa lennonvarauksen yhteydessä. Tällöin molemmat ovat valmismatkalain alaisia, eikä esimerkiksi lennon myöhästymisen pitäisi aiheuttaa asiakkaalle ylimääräisiä menoja autonvuokrauksen kohdalla. Kentällä ilmaiset sukkulabussit vievät asiakkaan autovuokraamoon.

Autoliiton USA-liitteellä (14€) saattaa saada alennusta AAA-tunnuksilla varustetuista hotelleista. Amerikan autoliitosta (*American Automobile Association*) kortilla saa AAA:n toimistoista erinomaisia ilmaisia karttoja, AAA-opaskirjoja sekä printattuja ajo-ohjeita, joita autoilijat varmasti arvostavat navigaattoreista huolimatta.

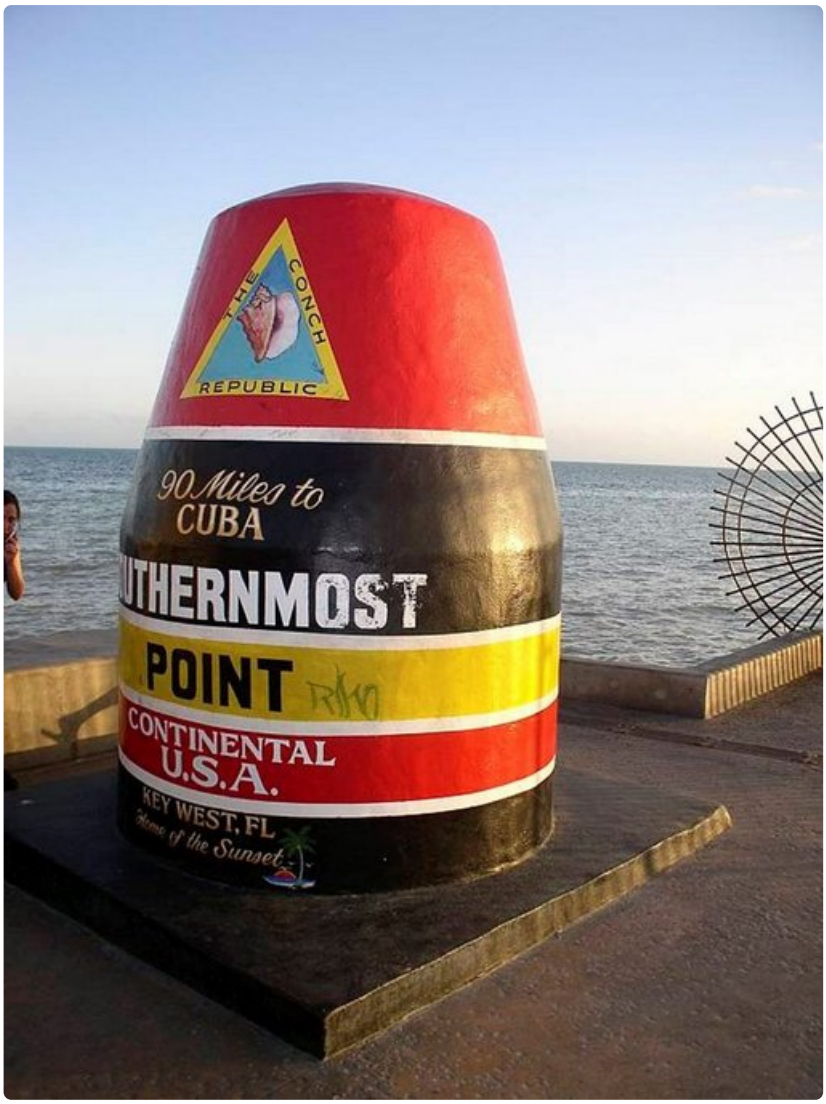
Koska Yhdysvalloissa auton polttoaineen kulutus ilmaistaan yhtälöllä: mailia (1,6 km) gallonalla (3,785 litraa), se ei aivan äkkiä päässälaskulla muunnu litroiksi satasella. Tankillinen polttoainetta ei normaalisti maksa juuri yli 50 dollaria. Auto otetaan käyttöön ja luovutetaan tankki täytenä, ellei sopimuksessa lue muuta. Aivan viime tippaan ei viimeistä tankkausta kannata jättää, koska lentokenttien liepeillä autovuokraamojen lähellä sijaitsevien bensa-asemien hinnat saattavat olla kaksinkertaiset, siis Suomen luokkaa.

MILLOIN MENNÄ FLORIDAAN

Sään puolesta paras aika vierailla Etelä-Floridassa on talvella ja keväällä. Tämän tosin tietävät muutkin matkailijat ja hintataso on sen mukainen. Tammikuussakin sää saattaa olla Suomen kesän lämpöinen, mutta vähäsateinen. Varsinkin marraskuusta maaliskuuhun rannoilla esiintyy portugalinsotalaivaa, inhottavasti polttavaa meduusaa. Hurrikaanikausi alkaa keskikesällä ja kestää yleensä marraskuuhun. Sekään ei suinkaan tarkoita jatkuvaa tuulta ja sadetta, vaan välillä pilvistä ja kosteaa, mutta usein aurinkoistakin säätä.
Vuonna 2011 Floridassa esiintyi viisi hurrikaaniksi luokiteltavaa myrskyä. Parikymmentä vuotta sitten (23.8.1992) hurrikaani Andrew riepotteli Floridan ja Louisianan rannikkoja sekä Bahamasaaria kylväen valtavaa tuhoa. Myrskyn lasketaan aiheuttaneen 55 kuolemantapausta.

Versaillesin ropa viejan vuoksi ajaa helposti muutaman kymmenen kilometriä Little Havanaan.

Tähän päättyy ykköstie: 145 km Havanaan, 216 km Miamiin.

TURVALLISUUS

Suurin vaaratekijä on hektinen liikenne. Tuloerot ovat huomattavasti suuremmat kuin Suomessa. Siksi matkailijan ei kannata lähteä iltakävelylle ottamatta ensin selvää, onko se seudulla turvallista. Pieniä lapsia on pidettävä jatkuvasti silmällä, tai saattaa itse joutua syytteeseen heitteillejätöstä. Jopa Disney Worldin portilla lapsilta ja heidän huoltajiltaan otetaan sormenjäljet, lapsikaappausten ehkäisemiseksi. Ulkopuoliselle tämä ehkä vaikuttaa vainoharhaisuudelta. Yleisesti ottaen Floridassa on turvallista matkailla.

Sloppy Joe's. Hemingwayn "kantabaari". Key West.

Majakka, jonka avulla "Papa" navigoi baarista kotiin. Hemingway's House, Key West.

Everglades on myös lintuparatiisi. Nimensä veroinen Flamingon vierailukeskus.